

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Esmann, N. C.; udgivet af det
krigsvidenskabelige Selskab som Tillæg til
Militært Tidsskrift.

Titel | Title:

Det Aarø'ske Stregkorps i 1864

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : Bianco Luno, 1884

Fysiske størrelse | Physical extent:

46 s., [1] falset tav. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Esmann.

Det Aarø'ske Strejfkorps

i 1864.

1884.

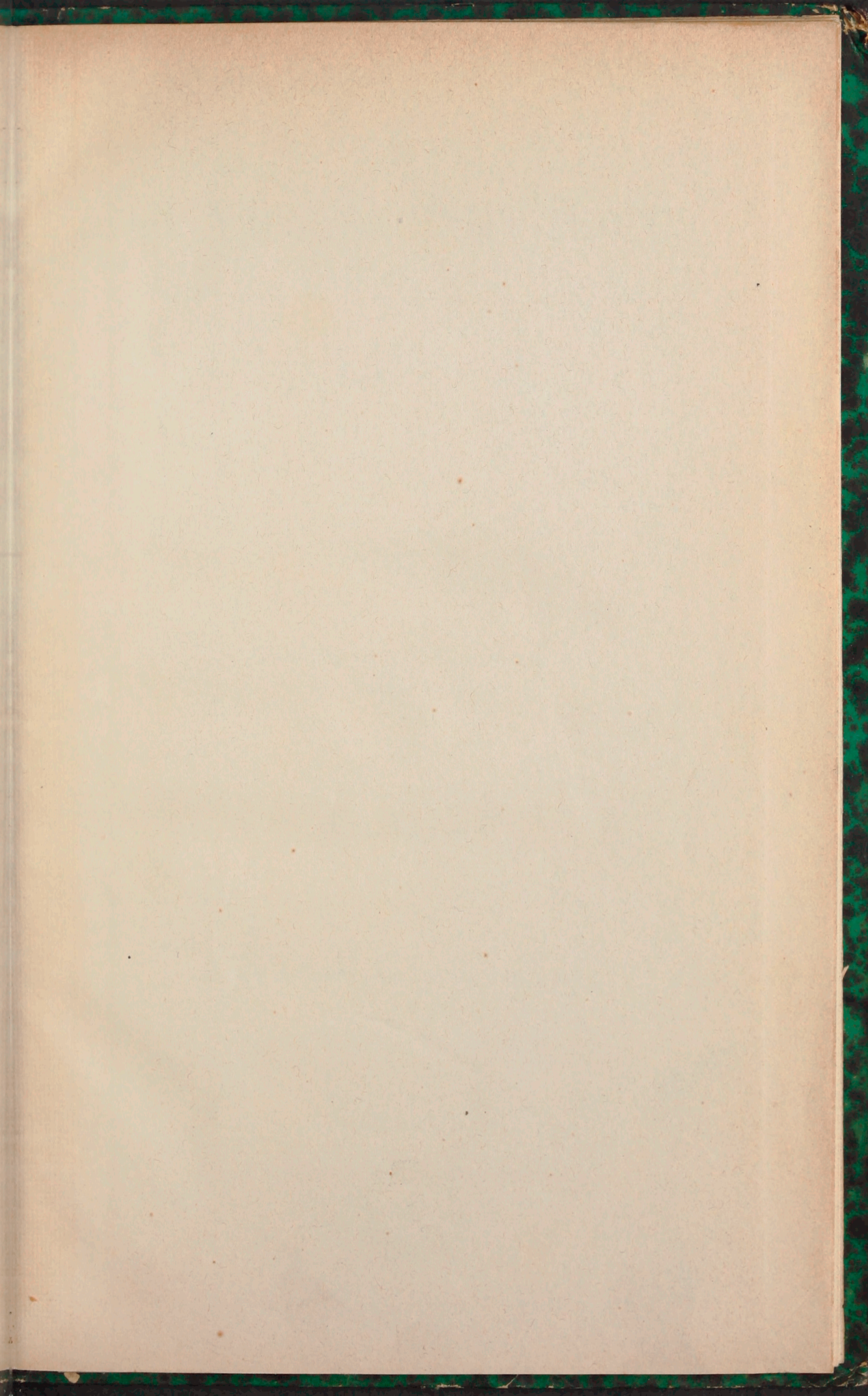
38, - 54

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130020576880

Det Aarø'ske Strejfkorps

i 1864.

Ved

Oberstløjtnant N. C. Esmann,

Chef for 15de Bataillon.

Hermed 1 Kort.

Udgivet af det krigsvidenskabelige Selskab som Tillæg til Militært Tidsskrift.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri.

1884.

Det Armeeske Strøfkorp

1884

Operational N. O. Ewald

1884

1884

Operational N. O. Ewald

1884

Efter Dannevirkestillingens Rømning den 5. Februar 1864 havde den allierede preussisk-østerrigske Hær i de følgende fjorten Dage besat hele Hertugdømmet Slesvig, cerneret Dybbølstillingen, hvortil Hovedstyrken af vor Hær var gaaet tilbage, og den 18. Februar overskred den den jydsk Grændse og besatte Kolding.

Den 22. Februar foretog Preusserne den første større Rekognoscering af eller rettere Fremrykning mod Dybbølstillingen; men derpaa indtraadte der en foreløbig Stilstand i Fjendens Operationer.

Af politiske Grunde kunde Regeringen imidlertid ikke ønske denne Ro paa Krigsskuepladsen, og Krigsministeriet opfordrede gjentagne Gange Overkommandoen til aktive Foretagender. Det foreslog saaledes i Begyndelsen af Marts Maaned General Gerlach, der den 1. Marts havde overtaget Kommandoen over Hæren, at lade foretage offensive Stød mod Fjenden ved Landgange paa Slesvigs Kyst af Kommandoer paa indtil en Bataillons Styrke for derved at forurolige ham. Men Forholdene ved Hæren vare paa dette Tidspunkt ikke saaledes, at slige Foretagender kunde udføres med Udsigt til heldigt Udfald; der manglede dertil indøvede Tropper med de fornødne Transportmidler, og i sit Svar til Krigsministeriet udtalte den kommanderende General sig imod de nævnte Forslag.

Ganske uden Paavirkning af Ministeriets Opfordringer var det dog næppe, at Overkommandoen noget senere

bestemte sig til at lade organisere et mindre Korps, der skulde have den specielle Opgave enten alene eller i Forbindelse med andre Afdelinger at foretage saadanne smaa Landgangsexpeditioner, som maatte vise sig hensigtsmæssige.

Strejfkorpsets Oprettelse. Opmærksomheden blev da henvendt paa et af Premierløjtnant af 17. Regiment B. C. M. Aarøe i Efteraaret 1863 indgivet Forslag om under en eventuel Krig at oprette et Strejfkorps, bestaaende af et Kompagni Fodfolk og en Afdeling Rytteri med fornødent Train, hvis Formaal skulde være at indhente Oplysninger om Fjenden, ødelægge hans Transporter og Magasiner, alarmere hans Kantonnementer og opsnappe Feltvagter m. v. Aarøe blev beordret til at møde i Hovedkvarteret, og efter at have konfereret med ham om Sagen indgik Overkommandoen den 21. Marts med en Indstilling til Krigsministeriet om, at der oprettedes et saadant Strejfkorps under Premierløjtnant Aarøes Kommando paa indtil 200 Mand Underofficerer og Menige.

Under 23. Marts approberede Krigsministeriet Indstillingen og gav Overkommandoen Bemyndigelse til at træffe de fornødne Foranstaltninger til Korpsets Formering.

Aarøe havde allerede faaet Ordre til at paabegynde denne, i hvilket Øjemed der var stillet til hans Raadighed Sekondløjtnanterne Bjerager og Grev Ahlefeldt-Laurvigens samt 1 Korporal og 46 Underkorporaler og Menige af forskellige Regimenter, hvilke som Frivillige ønskede at indtræde i Korpset. Kommandoet blev foreløbig indkvarteret i den nordligste Gaard ved Kjær Vejen og afmarcherede den 23. til Stegsvig.

Den 25. Marts meddelte Overkommandoen Aarøe Krigsministeriets Approbation med Tilføjende:

1. at Korpset kunde bringes op til 200 Underofficerer og Menige;
2. at Underofficererne som Regel vilde kunne udtages blandt de Menige;

3. at der kunde udbetales Underofficererne en maanedlig Lønning af 30 Rdl. (60 Kroner) og de Menige 3 Mk. (1 Krone) om Dagen, medens de ikke erholdt Naturalforplejning, og
4. at Aarøe for de Summer, der i denne Anledning stilledes til hans Raadighed, kun behøvede at aflægge summarisk Regnskab.

Tillige beordredes samme Dag 2. Regiment til at afgive 100 Mand til Aarøes Disposition til en Expedition af nogle Dages Varighed.

Efter at Premierløjtnant Baron Hugo von Raab af den Kgl. svenske Generalstab tillige var tilgaaet Korpset, blev dette ved Supplering med svenske og norske Frivillige hurtig bragt op til den normerede Styrke. Mod Slutningen af Maaneden bestod Korpset, hvis officielle Navn var »Premierløjtnant Aarøes Kommando« af:

Chef: Premierløjtnant B. C. M. Aarøe.

Strejfkorpsets
Styrke den
31. Marts.

- Fodfolk: a. En svensk-norsk Afdeling under Premierløjtnant Baron von Raab, 2 Sergenter, 2 Korporaler, 36 Menige, 1 Officersoppasser.
- b. En dansk Afdeling under Sekondløjtnant Bjerager, Sekondløjtnanterne af Infanteriets Krigsreserve Dohmann af 12. Regiment og Grev Ahlefeldt-Laurvigen af 2. Regiment, 3 Korporaler, 142 Underkorporaler og Menige, 4 Officersoppassere.

Denne Afdeling formeredes som et Kompagni, og de fornødne Forfremmelser til Underbefalingsmænd foretoges.

Rytteri: Sekondløjtnant W. J. R. Baumann, 2 Underofficerer og 22 Dragoner af 4. Dragonregiment (tilgaaede den ²⁷/₃).

Som Læge fik Kommandoet den 3. April tildelt Underlæge Poulsen.

En egentlig Instrux for Kommandoets Virksomhed tilgik først Samme den 10. April; indtil da havde det at handle efter direkte Ordre fra Overkommando.

Den 24. Marts blev Aarøe beordret til at møde i Hovedkvarteret for at erholde nærmere Instruktion m. H. t. ^{Paatænkt Expedition mod Haderslev.}

en Expedition, som i Henhold til en modtagen Spion-
 efterretning var paatænkt at skulle iværksættes ved For-
 anstaltning af Kommandanten i Fredericia af Tropper af
 denne Fæstnings Garnison i Forbindelse med Aarøes Kom-
 mando. Expeditionens Formaal var et Overfald paa Ha-
 derslev, der kun var besat af 1 Kompagni preussisk Fød-
 folk, som laa temmelig isoleret, ligesom Fjenden paa
 dette Tidspunkt endnu ikke havde Kystsikringen ordnet.
 Planen var, at et Kommando, bestaaende af 200 Mand
 Fodfolk og $\frac{1}{2}$ Eskadron, under Befaling af Major Magius
 skulde afgaa fra Fredericia i 2 Transportbaade, eskorterede
 og slæbte af 2 Kanonbaade, til Hejlsminde, hvor det skulde
 landsættes Søndag Aften den 27. og derefter befordres
 paa Vogne til Haderslev, hvor det antoges at kunne være
 Kl. 2 om Morgenen den 28de. Fartøjerne skulde efter
 Troppernes Udskibning afgaa til Sandvig, hvor Indskib-
 ning igjen skulde finde Sted efter endt Hverv.

Aarøes Kommando, der var lagt i Kantonnement i
 Oxbøl, fik Ordre til at indskibe sig ved Tranerodde Søn-
 dag Eftermiddag i en Jerntransportbaad, hvorefter Kanon-
 baaden «Willemoes», Løjtnant Bille, der hørte til Stations-
 skibene i Stegsvig, skulde slæbe den til Sandvig. Afgangen
 skulde ske saa tidlig, at Korpset efter at være udskibet ved
 Kjeldstrup kunde — transporteret paa Vogne — indtræffe
 i Vandling den 28. Kl. 1 Morgen. Kl. 2 skulde Korpset da
 gaa frem til Angreb paa Haderslev.

Der opstod imidlertid Tvivl hos de Kommanderende
 i Fredericia, om denne Samvirken mellem de to Kom-
 mandoer, der skulde landsættes paa langt fra hinanden
 liggende Steder, vilde lykkes, samt om Udbyttet vilde staa
 i Forhold til Risikoen, og da Kommandanten telegraferede
 dette til Overkommandoen, kontramanderede denne den
 27. om Middagen Expeditionen, idet den samtidig med-
 delte Aarøe, at det overlodes Strejfkorpset alene at ud-
 føre, hvad han efter Omstændighederne ansaa for muligt.

Aarøe, der havde benyttet de forløbne Dage til at
 sætte sig i Forbindelse med Efterretningsmænd og Be-

boere paa Slesvigs Kyst og de nærmeste Øer, besluttede da at gjøre et Forsøg paa at opsnappe en ved Orø Sund staaende fjendtlig Vagt af Infanteri og Kavaleri. Men paa Grund af forskjellige Vanskeligheder, først ved at faa Korpset indskibet ved Tranerødde og senere i manglende Ordre til de i Stegsvig stationerede Krigsskibe om at assistere ved Transporten, maatte Foretagendet foreløbig opgives.

Endelig den 30. Marts stillede Overkommandoen Dampskibet »Aurora« og Jerntransportbaad Nr. 5 til Aarøes Disposition, idet den tillige i en Skrivelse, der medgaves Aarøe, »opfordrede alle civile og militære Autoriteter, saavel som enhver Anden, med hvem han maatte komme i Berøring, eller til hvem han maatte henvende sig, til at vise ham al fornøden Assistance ved Udførelsen af det ham betroede specielle Hverv«.

I nævnte Fartøjer blev Korpset nu indskibet den 30. Marts om Aftenen i Stegsvig og sejlede til Assens, hvorfra det gik i Kantonnement i Sønderby. Her arbejdedes videre paa dets Organisation, og den 1. April havde det den ovennævnte Sammensætning samt desuden til sin Raadighed Dampskibet »Aurora«, Dampbaaden »Marie«, med Rum for ca. 30 Mand, og Jerntransportbaaden Nr. 5. Mandskabet øvedes i Ind- og Udskibning og i at røde 4 Joller, der hørte til Dampskibene, og dels ved Efterretningsmænd, dels ved daglige personlige Rekognosceringer af Slesvigs Kyst, hvortil Barsø brugtes som Udgangspunkt, søgte Chefen at skaffe sig Underretning om Forholdene sammesteds og om Fjendens Stilling.

Kystbevogtningen fra Sundeved til Haderslev var paa denne Tid underlagt det 1. preussiske Armeekorps; den videre Bevogtning mod Nord var overtaget af Østerrigerne.

Da Armeekorpsen i denne Periode var stærkt engageret ved Dybbøl, kunde det ikke undvære Infanteri til Kystsikringen, men stationerede den 30. Marts 1 Eskadron Dragoner i Aabenraa, medens selve Bevogtningen af Kysten mellem Aabenraa og Haderslev blev overdraget en Eskadron

Korpset afgaar fra Als til Assens.

Preussernes Kystbevogtning mellem Aabenraa og Haderslev.

af 2. Brandenburgske Ulanregiment Nr. 11 under Premierløjtnant von Bülow, der saaledes langs med den bugtede Kyst havde en Strækning af ca. 7 Mil at sikre. Eskadronen var opløst i mindre Afdelinger: 1 Deling, 40 Heste, under Løjtnant Friherre von Strombeck, havde den sydligste Strækning mellem Aabenraa og Gjenner Fjord, med Løjtnantens Kvarter i Løit Kirkeby, hvor der foruden ham laa en Sergent, en Trompeter og 20 Ulaner, fordelte i 3 Gaarde, og med Underofficersposter i Aabæk, Elsholm, Brøde og Slibemøllen.

I Gjenner laa 1 Officer og 16 Heste; endvidere var der Underofficersposter i Sønderballe, Vilstrup, Halk (20 Heste) og en Officersvagt, Løjtnant v. Korchow, i Orø Sund Færgegaard. Eskadronchefens Kvarter var i Hoptrup, hvor der var etableret Fouragemagasin for Eskadronen, og hvor der tillige efter nogle Beretninger en Tid skal have staaet et Batteri.

Tjenesten var overmaade besværlig for denne preussiske Eskadron, der laa meget exponeret, da den ikke kunde vente nogen Assistance af Infanteri, og som det vil fremgaa af det Følgende, bidrog Aarøes Korps ikke til at gjøre den Tjenesten lettere.

Expeditionen til Kalvø den 5. April. Den 4. April bragte Aarø paa en Rekognoscering i Gjenner Fjord i Erfaring, at der laa ca. 30 Mand i Gjenner og paa Kalvø, hvad der ogsaa omtrent passer med de tyske Beretninger, og fik gennem sine Spejdere en Oversigt over det tyske Rytteris Strandvagter. Han bestemte sig derfor til at forsøge paa at ophæve nogle af disse og lod fra Barsø gaa Ordre til Kommandoet i Assens om at indskibe sig om Aftenen den 4. og afsejle med »Aurora«, der skulde tage »Marie« og Transportbaaden paa Slæb, saaledes at det Kl. 12 Nat kunde være i Læ af Barsø for derfra at afgaa paa en Expedition.

Planen for denne var at løbe ind i Gjenner Fjord, lande paa Kalvø, overraske den der staaende Ulanpatrouille og derefter rykke frem mod Gjenner, hvor Feltvagten stod. Paa Tilbagevejen skulde endel ved Kalvø liggende Far-

tøjer, der muligen kunde benyttes af Fjenden. ødelægges eller medtages.

Den 5. Kl. 12^{1/2} Morgen laa »Aurora« til Ankers Øst for Barsø. »Marie« tog Transportbaaden paa Slæb og løb med denne ind i Gjenner Fjord og Syd og Vest om Kalvø, der ved en smal Dæmning er forbunden med Fastlandet. Her skulde ved hurtig ilandsat Mandskab Vejen spærres for Ulanerne paa Øen.

Som bekjendt Mand var ombord Premierløjtnant Petersen af Infanteriets Krigsreserve, der benyttedes ved Efterretningsvæsenet. Han havde angivet den nævnte Kurs at styre; men da Fartøjerne Kl. ca. 2^{1/2} løb ind i den snevre Vig mellem Kalvø og Fastlandet, bleve de siddende i det dybe Mudder i Vigen. Løjtnant Ahlefeldt med 8 Mand blev strax sat i Land i en Jolle for at afspærre Dæmningen. De havde næsten naaet denne — da susede Ulanerne væk forbi dem.

Et Par Timer gik nu hen med forgjæves Forsøg paa at skaffe Fartøjerne flot; det blev efterhaanden lyst, og Situationen var alt andet end behagelig. Paa Transportbaadens Dæk stod Mandskabet tæt sammenpakket og betragtede Ulanerne, der tumlede sig inde paa Bakkerne bag Kysten. Hvert Øjeblik kunde man vente at blive beskudt. Endelig lykkedes det ved at føre et Varp ud til Kalvø og ved at krænge Dampbaaden over at faa denne bragt af Grunden, hvorpaa den halede Transportbaaden af og ud af Vigen.

»Aurora« var imidlertid gaaet ind i Gjennerfjord og laa en halv Fjerdingsvej Øst for Kalvø. Medens den øvrige Styrke blev sat ombord i »Aurora«, blev Løjtnant Bjerager med en Deling udskibet ved Bolværket paa Kalvøs Nordside for at koble de derværende Jagter sammen. Løjtnanten lod Dæmningen barrikadere og besætte med en Sektion, medens det øvrige Mandskab gik i Gang med ved Hjælp af Beboerne at faa Fartøjerne sammenkoblede. Da den fjendtlige Ulanofficer med en Sergent kom paa en 600 Alen nær, løsnedes der et Skud mod dem, hvorpaa de forsvandt.

Det oprindelige Foretagende var nu opgivet, og da Alt var i Orden, slæbte »Aurora« Jagterne ud af Gjennerfjord, medens »Marie« tog Transportbaaden paa Slæb. Der havde imidlertid rejst sig en stiv østlig Kuling med høj Sø, og da »Aurora« kom ud for Kysten S. V. for Barsø, sprang Fortøjningerne, saa nogle af Jagterne dreve paa Grund og bleve ødelagte; en, ladet med Træ, blev bragt til Ankers Øst for Barsø.

Korpset afgik derefter til Assens, hvor det ankom den 5. om Middagen, hvorpaa Aarøe telegraferede om Alarmeringen til Overkommandoen, der gav Chefen for Transportflaaden Ordre til at lade den nævnte Jagt afhente og bringe til Høruphav.

Expeditionen var mislykket, men den skulde dog have en større Alarmering af Fjenden tilføje.

Alarmering i
Aabenraa. Om Aftenen den 5. April Kl. 10 telegraferede Kommandanten i Aabenraa til det preussiske Hovedkvarter i Graasten, at i Følge en sikker Spionefterretning vilde der samme Nat blive forsøgt et Overfald paa Aabenraa af en dansk Afdeling paa 1500 Mand under Major Magius (19. Regiment) for at bemægtige sig de store Magasiner, der tilligemed Gardedivisionens to Ammunitionskolonner befandt sig sammesteds, og hvor der som anført kun laa en Dragoneskadron som Besætning.

Kommandanten bad om Hjælp af Infanteri og Artilleri og indberettede, at han havde sendt Ammunitionskolonnerne til Hostrup og selv allerede henvendt sig til de nærmeste Kantonnementer i Felsted og Skovbøl om Hjælp. Indberetningen vandt i Sandsynlighed ved den om Morgenens stedfundne Expedition til Kalvø, hvorom der var kommen den Melding, at Transporten havde bestaaet af flere Krigsdampere og Transportfartøjer, der skulde have haft 1000 Mand Infanteri og 1 Eskadron Kavaleri ombord (saaledes var Aarøes lille Kommando voxet!), og at Forsøget rimeligvis vilde blive gjentaget.

Overkommandoen gav strax Ordre til Generalmajor von Røeder, der endnu laa med sin Brigade i Omegnen

af Ballegaard, hvor der den 3. April om Natten havde været koncentreret 4 Brigader med et betydeligt Artilleri og mange Pontoner for at forsøge en Overgang til Als, at sende nogle af de Byen nærmest liggende Batailloner og et 4 R s Granatbatteri til Aabenraa. Den sendte ligeledes to i Graasten liggende Kompagnier af Livregimentet dertil paa Vogne, og tidlig om Morgenen den 6. var der saaledes samlet i og ved Aabenraa $3\frac{1}{2}$ Bataillon, 1 Eskadron og 1 Batteri Preussere foruden $1\frac{1}{4}$ Kompagni østerrigske Pionerer, der paa Kommandantens Anmodning ilede dertil fra Felsted.

Da det imidlertid blev lyst, og man ikke bemærkede Noget til Fjenden paa Søen, lod General v. Røeder Styrken afmarchere igjen, og kun 2. Bataillon af 64. Regiment blev foreløbig som Besætning i Aabenraa.

De følgende Dage benyttedes af Aarø til Rekognosceringer og til at indhente yderligere Efterretninger om Fjendens Stilling, og da han den 7. fik Ordre fra Overkommandoen til ikke at begynde noget Foretagende uden Sammes nærmere Bestemmelse, meldte han i Telegram af 8. April, at han havde været paa en Rekognoscering paa Orø og forment, at et Overfald paa Vagten i Orø Sund Færgegaard kunde lykkes, hvorfor han udbad sig Tilladelse hertil. Denne indløb samme Dag paa den Betingelse, at der kun vilde være at anvende de til Expeditionens Udførelse nødvendige Kræfter.

Aarø bestemte da Udførelsen heraf til Natten mellem den 8. og 9. April. Det overdroges til Løjtnant Bjerager med 40 Mand i 4 Sektioner under Løjtnanterne W. Baumann, Grev Ahlefeldt og Dohlmann samt Kommandersergent Andersen at foretage Overfaldet. De flinkeste Folk af Kompagniet bleve udtagne og fordelte til 4 Joller, som af Bugserbaaden »Marie» skulde slæbes til Øst for Orø, hvorfra Baadene skulde roes ind til Slesvigs Kysten med omvundne Aarer. Ordren lød dernæst paa, at Løjtnant Bjerager skulde gaa i Land ca. 1000 Alen Syd for Færgegaarden og derpaa i nordvestlig Retning over Engene søge

Expeditionen
mod Orø Sund
Færgegaard.

at naa Haderslevvejen, hvorved han kunde haabe at afskære Ulanerne Tilbageetoget fra Færgegaarden.

Kl. 11^{1/2} Aften afgik Kommandoet fra Assens, og Kl. 1 ankom Damperen til Orø, hvorpaa Baadene strax roede ind. Løjtnanten gav den Instruktion, at de andre Joller skulde følge hans i Kjølvandet og, naar de nærmede sig Kysten, opmarchere til højre og venstre.

Ved Landstigningen skulde der efterlades 2 Mand i hver Baad, der skulde holde disse flotte, da man ellers ikke kunde faa dem ud, naar de fyldtes med Mandskabet. Viste Fjenden sig paa Strandbredden, skulde de ro noget længer ud, men atter nærme sig paa aftalt Signal.

Overfarten fra Assens til Orø i de aabne Baade og i den kolde Nat havde imidlertid været meget ubehagelig; nogle af Folkene vare blevne søsyge, og Stemningen var som Følge heraf trykket. Allerede da Baadene vare passerede Orø, opdagedes et Baal paa Kysten, et Stykke Syd for hvor Færgegaarden skulde ligge; Kursen sattes derfor nogle Hundrede Alen sydligere, og Baadene stødte ca. 100 Alen fra Land omtrent Kl. 2 om Morgenen. Folkene trykkede sig for at springe ud og vade i Land, og Bjerager maatte tale dem haardt til; de vare betagne af den kolde Nattesejlads, ved Synet af dette Baal, som de ikke vidste, hvad betød (det var antændt af Ulanerne for at oplyse Søen!), af hele den uvante Situation. Imidlertid kom de i Land, formeredes paa Linie og rykkede nu med paa-sat Bajonet frem mod Nordvest. Men Terrainet bestod her af Tørvemoser, de havde ingen Vejviser, Officerer og Soldater dumpede i Mørket i Tørve- og Vandhuller og bleve kun med Besvær halede op igjen. Bjerager turde derfor ikke fortsætte ad denne Vej, men vendte om og gik tilbage til Stranden, hvor han formerede Sektionskolonne og rykkede nu frem mellem Mosen og Stranden mod Færgegaarden. Idet de passerede Baalet, blev en Pistol affyret, og en Rytter galopperede bort. I Løb fulgte Kommandoet efter og svingede til venstre gennem et Led ind i Færgegaarden. Løjtnant Ahlefeldt fik med

sin Sektion Ordre til at rykke ned til Broen, hvor der muligens kunde staa Poster; men idetsamme hørtes Ulanerne at galoppere bort ad Vejen til Haderslev; de vare komne saa hastig afsted, at en af dem havde glemte sin Sabel.

Løjtnant Bjerager gav nu Ordre til at omringe og afsøge Bygningerne, da paa een Gang en Mand skyder gjennem Vinduet ind i Huset paa Baumann, der var trængt ind gjennem en Sidedør, og hvem han antog for en Preusser; flere andre, der troede, at de bleve beskydte fra Huset, fulgte Exemplet, skjøndt der var givet streng Befaling mod at skyde uden Ordre. Heldigvis skete der ingen Ulykke. Ved Afsøgningen af Husene fandtes kun den glemte Sabel.

Kommandoet holdt Orø Sund besat i 2 Timer og søgte ved Rekognosceringspatrouiller Oplysninger om Fjenden. Derpaa indskibede det sig i Baadene, der bleve optagne af Bugserdamperen, som havde nærmet sig Kysten, og retournerede til Assens Kl. 7³/₄ Morgen den 9de.

Folkene skammede sig meget over deres Opførsel, som heller ikke gjentog sig senere, og de bleve nu yderligere instruerede om Fægtningsforhold ved Nattetide.

Aarø sendte Indberetning til Overkommandoen om Expeditionen og meddelte tillige de Oplysninger om Fjendens Stilling, der vare indhentede ved de foretagne Rekognosceringer langs Kysten fra Halkhoved til Kolding. Det fremgik af disse, at Strækningen fra Haderslev Fjord Nord paa var besat af Østerrigerne, der havde Strandvagter langs Kysten, medens de nærmeste Byer langs Stranden mellem Ørby Hage og Meng vare stærkt belagte. Paa Skamlingsbanken, ved Stenderup Hage, ved Damgaard stode Kystvagter paa 16 til 24 Mand. — Sluttelig udbad han sig Tilladelse til ny Foretagender, i hvilken Anledning han den 10. April modtog følgende Skrivelse, der indeholder den nærmere Instrux for Korpset:

»Det er Korpsets Opgave ved hyppige Foretagender mod de langs den slesvigske Kyst fordelte fjendtlige Tropper at bringe Fjenden til at anvende en større Del

Instrux for
Strejfkorpset
af 10. April
1864.

af sin Hær til Kystens Bevogtning og til Dækning af sine i Nærheden af Stranden værende Kantonnementer. Der maa tages Hensyn til, at den private Ejendom skaanes, hvor ikke Opnaaelsen af Expeditionens Øjemed nødvendigjor andet.

Da Overkommandoen næppe vil se sig istand til at meddele Dem saa detaillerede Oplysninger, som udkræves angaaende de lokale Forhold, for at saadanne Strejftog kunne lykkes, maa De paa egen Haand indhente de fornødne Efterretninger, dog at de Rekognosceringer, der i den Anledning ville være uundgaaelige, foretages saaledes, at Fjenden holdes i Uvished om, hvad der agtes foretaget.

Enhver Efterretning af Betydning om Fjendens Dislokationer, Marcher, paatænkte Operationer, Troppernes Tilstand osv., som paa denne Maade maatte komme til Korpsets Kundskab, vil hurtigst muligt være at indberette saavel til Overkommandoen som til den nærmeste militære Autoritet, for hvem den maatte have Betydning. Ligeledes indberettes daglig om Korpsets Opholdssted og Planer.

Overkommandoen tillader Expeditioner mod Halkhoved, Gjenner, Flensborg og Eckernförde samt henleder Opmærksomheden paa Broager, der for Tiden antages mindre stærkt besat. Naar Operationer mod Syd-Slesvig tage deres Begyndelse, forlægges Korpset til Als.«

Aarøe havde herefter indenfor en vis Begrændsning fri Hænder og han skyndte sig med at benytte sig heraf.

Overfaldet paa
Løjt Kirkeby.

I Henhold til de indhentede Oplysninger og Rekognosceringer blev der bestemt en Expedition til Natten mellem den 9. og 10. April med det Formaal at tage Besætningen paa Kalvø (Slibemøllen) og i Gjenner tilfange.

Kommandoet betroedes til Premierløjtnant Raab, som fik med sig Løjtnanterne Baumann og Bjerager samt Kommandersergent Andersen og 53 Mand, hvoraf 22 vare Svenske og Normænd og 31 Danske. Lægen fulgte med Expeditionen. Transportmidlerne vare de samme som sidst, og den 9. Kl. 8^{1/2} Aften afgik Transporten fra

Assens, Officererne samt 10 Mand foreløbig ombord i »Marie«, Resten i Baadene.

Efterhaanden blev det stærkt taaget, og tilsidst erklærede Førerne for Bugserbaaden, at han maatte stoppe op, da han ingen Landkjending kunde tage; han vilde ikke have noget Ansvar. Raab erklærede da, at han selv overtog Kommandoen over Dampbaaden, og gik nu frem paa Loddet med mindsket Fart for at naa Barsø. Henimod Kl. 1 lettede Taagen, og de naaede ind paa den vestlige Side af Barsø. Da Tiden var saa langt fremrykket, og Mandskabet vilde blive for medtaget, naar Touren skulde fortsættes som bestemt, lod Raab Kommandoet landsætte paa Barsø og sendte Dampbaaden til Assens med Ordre til at retournere næste Nat, Baadene bleve trukne i Land, og Folkene indkvarterede paa Øen. Her fik nu Raab nøjagtige Efterretninger om, hvorledes Forholdene vare paa den sydlige Side af Gjenner Fjord, og han besluttede sig da til, istedenfor at gaa til Kalvø og Gjenner, at forsøge paa at overrumple Ulanposten i Løit Kirkeby.

Efter at have faaet en Vejviser, der vidste Besked med, hvilke Gaarde Ulanerne havde belagt, samt endnu en Baad, indskibedes Kommandoet den 10. April Kl. 9 Aften i 5 Baade og roede Nord om Øen over til Bugten ved Dybvighoved, hvorfra Raab vilde rykke frem mod Løit Kirkeby. Det var taaget, hvilket begunstigede Foretagendet. Om trent Kl. 2 landede Kommandoet ved Nørreskov, hvor Baadene bleve efterladte med 2 Mand i hver under Befaling af Doktor Poulsen. I Ilmarche rykkedes frem mod Kirkeby ad en Markvej, idet der iforvejen var tildelt hver Sektion sit Hverv. Raab vilde med sine Folk tage Officeren, Bjerager skulde bemægtige sig Besætningen i den anden belagte Gaard og Baumann den tredie samt desuden tage en som Spion betegnet Kromand; Kommandersergent Andersen skulde med en Sektion blive staaende som Repli Nord for Byen.

Ankomne til denne rykkede hver med sin Afdeling

i Løb til den bestemte Gaard. Raab kom først til sin og trængte ind i samme. Paa Gaardspladsen stødte han paa en Ulan, der løb over til Stalden. Raab greb ham i Nakken, hvorover Fyren blev saa forskrækket, at han udstødte et forfærdeligt Hyl, der lød ud over hele Landsbyen.

Ved Larmen kom Ulanofficeren, Friherre von Strombeck til Vinduet, og da Raab satte ham Revolveren for Brystet, overgav han sig strax. Han fik Lov at pakke og medtage en Vadsæk, ligesom hans Heste, som ikke kunde medføres, bleve paa Gaarden. Ved at afsøge denne fandtes endnu en Ulan.

Bjerager havde noget længre til sin Gaard. Da han nærmede sig den, saa han 2 Ulaner passere forbi et Vindue i Gavlen, den ene med et tændt Lys i Haanden. Han stillede nu 2 af sine Folk paa Vejen, sendte 2 om til Bagsiden af Gaarden og gik med Resten ind paa Gaardspladsen, hvor et Fruentimmer kom ud i Døren til Vaaningshuset. Paa Løjtnantens Spørgsmaal, om der var Preussere paa Gaarden, benægtede hun dette, men da han truede hende, pegede hun paa en Dør. Han lod Folkene blive staaende i Gaarden og gik med en Underkorporal gjennem Dagligstuen ind i et Soveværelse, hvor Manden og Konen sade oprejst i Sengen, meget forskrækkede. De svarede ikke paa Løjtnantens Spørgsmaal, men en Ulansergent og derpaa en Trompeter kom krybende frem fra en Krog bag Sengen og bade om Pardon. Den øvrige Del af Styrken var ude at patrouillere; deres Landser medførte de ikke om Natten, og disse bleve tagne med, ialt 20 Landser i Løjt Kirkeby.

Baumann fandt ingen Fjender paa den Gaard, han skulde omringe; det var den Trompeters Kvarter, som var fanget af Bjerager. Strombeck havde nemlig faaet Melding fra Patrouillerne, at der var Ugler i Mosen, og derfor var Alt paa Benene for at sadle op, men Raab var kommen dem for hurtigt. Den mistænkte tyske Krovært blev medtaget; han blev dog senere frigivet.

Henimod Kl. 4 samledes Kommandoet ved Repli-

posten og afmarcherede med Fangerne samt deres Ride-tøj og de forefundne Vaaben til Landingsstedet, hvorpaa det roede tilbage til Barsø. Her bleve Folkene fordelte til Gaardene for at faa nogen Hvile. Bugserbaaden var om Natten vendt tilbage, og Kl. 9 Formiddag den 11. April indskibedes Kommandoet igjen i Baadene og dampede til Assens, hvor dets Ankomst med de 5 første Fanger og de mange sort-hvide Landseflag vakte megen Glæde. Fangerne bleve sendte til Kjøbenhavn til Citadellet.

Den 12. og 13. April var Aarøe Nord paa og i Middelfart paa Rekognosceringer og indsendte Melding til Overkommandoen om Fjendens Stilling ved Koldingfjord. En Expedition til Stenderup ligeoverfor Fænø var paatænkt, men den maatte opgives, da Østerrigernes Stilling forandredes netop denne Dag.

Han retournerede til Assens den 13. om Aftenen og bestemte strax en Expedition samme Nat, der skulde have en Overrumpling af Strandvagten i Halk, bestaaende af en Underofficer og 20 Mand, til Formaal.

Chefen overtog selv Kommandoen over den Styrke, der skulde udføre Overfaldet. Den bestod af 50 Mand, Halvdelen Svenske og Nordmænd under Raab, Halvdelen Danske under Bjerager med Løjtnant Baumann, Dohlmann og 2 Underofficerer som Sektionsførere. Folkene fordeltes til 7 større Joller, der slæbtes af »Marie«, medens »Aurora« gik med for at føre dem hjem efter den anstrengende Nattetour (man erindre, at alle Tourene foretoges i den første Halvdel af April Maaned). Overfaldet paa Strandvagten i Halk.

Kommandoet afgik fra Assens den 13. Kl. 9 Aften. Der ankredes op under Orø, indtil Maanen var gaaet ned, og derpaa stod man ind mod Kysten. En halv Mil fra Halkhoved blev Dampbaaden liggende, medens Baadene roede mod Land, og Kl. 2 udskibedes Kommandoet ved Halkhoved, hvorfra det i Marchekolonne, blot med en Fortrop paa 2 à 3 Mand ca. 50 Alen fremme, rykkede mod Landsbyen Halk, der ligger en halv Mil fra Kysten.

I en Udflyttergaard vækkedes Beboerne, og en ung

Bondepige tilbød at vise, hvor Ulanerne vare at finde. Hun fortalte, at de fleste af dem om Natten vare ude paa Patrouillering, men at Resten var i en stor Gaard midt i Byen. Denne Gaard blev nu omringet af en Snes Mand; den øvrige Styrke blev staaende som Reserve i Kolonne paa Vejen. En Officer med en Sektion sendtes ind for at afsøge Gaarden og Bygningerne og fandt efter nogen Søgning 5 menige Ulaner liggende paaklædte under en stor Halmdyngge, hvor de havde skjult sig. Ogsaa her fandt man en Snes Landser, der medtoges tilligemed øvrige Vaaben og Ridetøj; Hestene maatte efterlades af Mangel paa Transportmidler. Henad Morgenstunden vendte Kommandoet tilbage til Assens.

Den 15. April var Raab paa en Rekognoscering af Orø Sund, men der fandt ingen Landgang Sted.

Som det fremgaar af det Foregaaende, var der i Overensstemmelse med Overkommandoens Ordre ved disse Expeditioner kun anvendt den nødvendige Styrke til Opnaaelsen af Øjemedet, at ophæve de enkelte Strandvagter. Man kunde da tillige raade over et tilstrækkeligt Antal dygtige Førere for de smaa Underafdelinger, og i Robaadene kunde en mindre Styrke, naar Dampbaadene efterlodes en halv til trekvart Mil ude til Søs, lettere komme ubemærket i Land. Befalingsmænd og Menige, der afvexlende deltog i disse Toure, bleve derved og ved de daglige Øvelser i Roning, Ind- og Udslibning m. v. efterhaanden godt uddannede, og der begyndte at komme mere Ro og Sikkerhed over det Hele.

Chefen troede derfor nu at kunne prøve en større Expedition med hele Korpset, Fodfolk og Rytteri, og dertil benytte saavel begge Dampskibene som Robaadene og Jerntransportbaaden til at overføre Rytteriet i. Herved blev man da tillige sat istand til at kunne føre de Heste med sig, som man eventuelt maatte gjøre til Bytte.

Expeditionen
til Sønder-
balle og Hop-
trup.

Planen for Foretagendet var at gjøre Landgang Øst for Sønderballe, ophæve Feltvagten der og derpaa rykke frem til Hoptrup for at overfalde Besætningen sammesteds

og bemægtige sig eller tilintetgjøre Magasinerne. Herved haabede Aarø tillige at kunne alarmere Fjenden, saaledes at denne muligens kunde foranlediges til at trække Tropper bort fra Dybbøl.

Den 17. April Kl. 11 Aften afgik Korpset fra Assens — Infanteriet i Dampskibet «Aurora», der tillige havde 4 store Joller paa Slæb; Rytteriet i Transportbaaden Nr. 5, der bugseredes af «Marie». Der styredes over mod Kysten ved Sønderballe. Trekvart Mil fra denne stoppede «Aurora», Infanteriet gik over paa Transportbaadens Dæk med Undtagelse af en Deling, der blev fordelt i Jollerne under Befaling af Løjtnant Bjerager, og «Marie» slæbte nu saavel Transportbaaden som Jollerne nærmere ind til Kysten. En halv Fjerdingsvej fra denne stoppede Dampbaaden, og Løjtnant Bjerager fik Ordre til at ro til Land med Delingen og tage en Stilling paa Kysten for at dække Korpsets Udskibning.

Omtrent 100 Alen fra Land blev Bjerager modtaget med Skud, der lød som Pistolskud; han lod ro til, og et Øjeblik efter vadede Mandskabet ind til Strandbredden, der her dannedes af en høj Skrænt, som Delingen kom op paa ad en Markvej; til Fjenden bemærkede de Intet. Bjerager formerede Linie og sendte en Patrouille hen til det nærliggende Fiskerhus for at hente Ejeren, som var vækket af Pistolskuddene og derfor hurtig kom tilstede. Han fortalte, at der foruden Ulanerne var en fjendtlig Bataillon i Hoptrup paa Gjennemmarche. Et Øjeblik efter hørtes galopperende Heste, og en Afdeling Ulaner gjorde under Hurraraab en Attake indtil paa 100 Alen nær, hvor de affyrede deres Pistoler, gjorde omkring og forsvandt igjen. Delingen besvarede ikke Ilden.

Damperen var imidlertid fulgt efter med Transportbaaden, der blev ført heldig ind, og snart var Korpset udskibet og opstillet paa Strandbredden nedenfor Skrænten: det danske Kompagni i Kolonne paa højre Fløj, derefter Svenskerne paa Linie og Dragonerne paa venstre Fløj.

Baumann fik nu Ordre til med sine Dragoner at ride

op ad Markvejen, som gik lige til Sønderballe, og forfølge Ulanerne; Raab med Svenskerne tilligemed Sergent Frederiksens Deling, der først var kommen i Land, skulde besætte Kysten, og Bjerager fik Ordre til med de øvrige 3 Delinger af sit Kompagni at trænge ind i Sønderballe fra den nordøstlige Side. Chefen red frem med Dragonerne.

1. Deling besatte altsaa Skrænten med den svensk-norske Afdeling som Reserve paa Strandbredden, og Bjerager gik mod Nord langs Stranden og svingede derefter til venstre ind over Markerne mod Sønderballe. Det var mørkt, Klokken var vel omtrent halv tre, men Løjtnanten var saa heldig snart at finde Landsbyens nordlige Udkant, hvor han traf Chefen og Dragonerne. Baumann var stødt paa Ulanerne tæt Øst for Sønderballe, havde attakeret og forfulgt dem og taget to Mand tilfange, der under Bevogtning bleve førte til Transportbaaden. Medens han nu atter blev sendt frem ad Vejen til Hoptrup, fik Bjerager Ordre til at afsøge Landsbyen Sønderballe. Dette skete ved en Deling opløst i Patrouiller, medens de to Delinger bleve staaende i den nordlige Udkant af Byen. Efter en halv Times Forløb var Byen afsøgt, men ingen Preussere fundne. Pludselig hørtes der Skud i Retning mod Hoptrup, hvorfor Kompagniet indtog Fægtningsstilling med to Delinger i Kjede og een i Reserve, og et Par Minutter efter kom Dragonerne susende tilbage og svingede ned ad Markvejen mod Stranden. Baumann, som kom et Øjeblik efter, berettede, at han under sin Fremrykning atter var stødt paa Fjenden og havde gjort sig færdig til Attake, da han syntes at bemærke, at der var Infanteri med, og i det samme blev han anraabt. Han befalede sagte sine Dragoner at gjøre omkring, medens han selv red frem og svarede paa Tydsk, men blev modtaget af en Salve, der knuste Baglaaret paa hans Hest. Den bar ham dog heldigvis tilbage til Sønderballe, inden den styrtede.

Som anført havde Manden i Fiskerhuset udsagt, at der laa fjendtligt Infanteri i Hoptrup, hvad der var bleven

bekræftet af Beboerne i Sønderballe. Dette Infanteri hørte ikke med til Kystsikringen, men til den 21. Brigade, Bornstedt, der, da Preusserne havde besluttet sig til Indrykningen i Jylland, var bleven gjort mobil i Hjemmet og sendt op pr. Jernbane tilligemed et 6 H 's Batteri. Brigaden var den 16. April kommen til Røde Kro, hvor Jernbanen endte, og havde den 17. fortsat sin Marche mod Nord. I Hoptrup laa Natten mellem den 17. og 18. foruden Eskadronchefen Premierløjtnant von Bülow med sine Ulaner endvidere 5. Kompagni af 10. Regiment, medens Resten af Brigaden kantonnerede i Omegnen. Imellem Kl. 1 og 2 modtog Bülow to Meldinger om, at 3 fjendtlige Krigsskibe, efter en kort Tid at have opholdt sig Nord for Sønderballe, nu havde kastet Anker ved Fiskerhuset Øst for Byen. Han samlede strax, hvad han kunde faa af Infanteri i de nærmeste Gaarde, gav Ordre til, at Resten af Kompagniet skulde følge efter, naar det var samlet, og rykkede saa med sine Ulaner og ca. 50 Mand Infanteri under Løjtnant v. Mantowt frem imod Dirnæs. Her sendte han Løjtnanten med 30 Mand direkte mod Landingsstedet og gik selv med Resten mod Sønderballe, hvor han paa Vejen stødte paa Baumanns Dragoner.

Paa Grund af Beboernes Meddelelser om den stærke fjendtlige Belægning i Hoptrup og Omegn og af Baumanns Melding om at være stødt paa fjendtligt Infanteri under Fremrykning, fandt Aarø det under disse Omstændigheder rettest at opgive en videre Fremtrængen med sin forholdsvis ringe Styrke og derimod søge at faa Tropperne hurtig indskibede. Han befalede derfor Bjerager at blive staaende nogen Tid i den indtagne Stilling og red selv tilbage for at ordne Indskibningen.

Ved Stranden var der imidlertid opstaaet nogen Forvirring, da Dragonerne uden deres Fører kom susende tilbage og galopperede lige til Landgangsbroen; Infanteristerne bleve smittede af denne Uro og trængte sig ligeledes op til Baaden. Officererne søgte at bringe Orden tilveje, og Aarø befalede ved sin Ankomst paa Stedet, at Indskib-

ningen skulde begynde. Men dette blev misforstaaet af 1. Deling, som havde Sikringen. Den trak sig ogsaa ned til Stranden, og da Løjtnant Dohlmann, som med 3. Deling var sendt tilbage af Bjerager fra Sønderballe, samtidig nærmede sig, faldt der pludselig Skud paa Kommandoet fra Siden. Folkene bleve nu grebne af Panik og styrtede alle ned mod Transportbaaden, hvor i et Øjeblik flere Mand bleve dræbte og saarede; det var Løjtnant Mantowt, som var kommen frem med sin Afdeling og beskød dem.

Bjerager, der efter at have staaet et Kvarter ved Sønderballe, var under Tilbagemarche mod Indskibningsstedet, bliver modtaget med Skud; han troer først, at det er vore egne, der skyde, og løber frem for at raabe til dem, men ser da de hvide Armbind og kommanderer nu til 2. og 4. Deling «Løb», og disse rykke i hurtigt Løb frem i Halvdelingskolonne med Geværet i Hvil. Ved Synet deraf trak Preusserne ud til Siden, Bjerager lod bryde af med Roder og besatte et Hegn med Front mod Fjenden, der nu aabnede en heftig Ild imod ham, som han besvarede, idet han af Ildens Heflighed antog, at Fjenden var meget stærkere end han (det var Bagladerne!)

Imidlertid begreb han dog snart af deres forsigtige Adfærd, at de ikke kunde være særdeles mange; men han kunde, saaledes som Situationen var, ikke faa sine to Delinger indskibede uden at lide betydeligt Tab, isærdeleshed da Dagen nu begyndte at gry. Han anmodede derfor Chefen ved en Ordonnans om at lade noget Mandskab udskibe og foretage en Diversion langs Stranden for at komme Fjenden i Flanken og derved understøtte hans Angreb for at skaffe sig Luft. Kort efter ilede ogsaa den kjække Raab med sine Svenskere frem langs Strandbredden, og da Bjerager samtidig lod foretage en omgaaende Bevægelse mod Fjendens højre Fløj, ophørte Preussernes Skydning pludselig, og de trak sig tilbage. Bjerager benyttede nu Øjeblikket og fik sine to Delinger indskibede tilligemed Svenskerne. Han havde været i Ilden

over et Kvarter uden at miste en Mand, da Fjenden skød for højt.

Da Alt nu var indskibet, blev der givet Signal til Damperen om at gaa frem; men i Forvirringen havde Søfolkene glemt at kaste Landfortøjningen los, og Transportbaaden rørte sig ikke af Stedet! Situationen var ikke behagelig, men endelig opdagede en flink Soldat Hindringen og skar Tovet over, og langsomt gløde de nu afsted.

Preusserne vare imidlertid igjen rykkede ned til Stranden, forstærkede med Bülows Kommando, og beskøde Transportbaaden med Salver, men uden Virkning.

Saa snart de naaede «Aurora», blev Fodfolket atter overført i dette, og Korpset gik derpaa til Assens. Dets Tab i Fægtningen ved Indskibningen var 2 Døde og 5 Saarede; desuden havde det mistet en Hest, som var skudt (Baumanns). Udbyttet var 2 Ulaner med Heste.

Formaalet med Expeditionen var saaledes ikke opnaaet; thi vel var Brigaden Bornstedt bleven alarmeret, men noget væsentligt Resultat fremkom ikke heraf, navnlig med Hensyn til at trække Tropper bort fra Dybbøl, ligesom Planen med at ødelægge Magasinet i Hoptrup og ophæve Besætningerne der og i Sønderballe var glippet. Men at Aarø opgav Fremrykningen fra Sønderballe i Henhold til de Oplysninger og Meldinger, han modtog, og hurtig indskibede sig igjen, var vistnok fuldkommen rigtigt, da en Indskibning under Kamp med en stærk Fjende, navnlig hvis der var kommet Artilleri frem, vilde være bleven meget prekær for Korpset. Det viste sig allerede under de forekommende Forhold, hvor vanskelig en saadan er under Fægtning, og navnlig naar man, som Tilfældet var i Strejfkorpset, savner et tilstrækkeligt Antal erfarne og paalidelige Befalingsmænd. Med Undtagelse af Raab, Baumann og Bjerager vare de øvrige af disse Reserveofficerer og værnepligtige Befalingsmænd, tildels udtagne blandt Mandskabet, og hvor flinke og modige de end vare, manglede de dog fornøden Routine og Erfaring.

Iøvrigt kom Korpset efter Omstændighederne heldig derfra; det efterlod ikke en Mand i Fjendens Hænder, det medførte sine to Fanger med Heste, og at det kom til at betale nogle Lærepenge, var jo næsten ikke til at undgaa ved den Slags Expeditioner; det var det eneste Tab, Korpset havde under Krigen.

Ifølge Befaling fra Overkommandoen af 17. April afgik Sekondløjtnant Bjerager med de til 2. Regiment hørende 100 Mand efter Tilbagekomsten til Assens fra Korpset. Dampskibet «Aurora» med Jerntransportbaaden beordredes den 18. til Høruphav, og det nu til ca. 90 Mand reducerede Kommando gik i Kantonnement i Aborre, Grimstrup og Lundager omkring Assens.

Den 17. April var Aarøe efter sin Tour bleven forfremmet til Kaptejn.

Den 24. April beordredes Aarøe til at lade sit Rytteri patrouillere langs Kysten Nord og Syd for Assens for at hindre mistænkelige Personer fra at forlade Fyn. Med Fodfolket fik han Ordre til at overtage Vagttjenesten ved Hovedkvarteret, der var forlagt til Assens, og ved Havnen sammesteds, Denne Tjeneste besørgede Korpset indtil den 5. Maj, da den overtoges af 3. Division.

Samtidig havde Overkommandoen bemyndiget Kaptejn Aarøe og Premierløjtnant Raab til ved Hverving blandt de Frivillige i Exercerskolerne og blandt de ved Hæren værende norske og svenske Frivillige at søge Korpset kompletteret til 200 Mand, hvilket snart lykkedes. Det var rigtignok ungt og temmelig uøvet Mandskab, man fik paa denne Maade, men der var mange Folk af den dannede Klasse derimellem, og de afgave, efterhaanden som de bleve indøvede ved Korpset, ypperlige Soldater.

Istedenfor Dampbaaden «Marie», der den 7. Maj afgaves til Tjeneste for Chefen for Efterretningsvæsenet, fik Korpset Dampskibet «Niord», Kaptejn Jespersen med Jerntransportbaaden Nr. 5.

Den 9. Maj alarmeredes Kysten fra Knudshoved til Halk ved forskellige Demonstrationer.

Den 10. Maj udskar Korpset en stor Del Baade og Fartøjer fra Orø og den slesvigske Kyst, — og hermed sluttedes dets Virksomhed inden Vaabenhvilen, der indtraadte den 12. Maj.

Ved at læse de tyske Beretninger om Krigen i 1864 (f. Ex. General Graf Waldersees Skrift m. fl.) faar man det Indtryk, at disse i Løbet af April Maaned foretagne Overfald og Alarmeringer have generet Fjenden endel. Det var flere Gange paatænkt at sende Forstærkning til Kyststrækningen mellem Aabenraa og Haderslev; men man kunde ikke undvære Infanteriet fra Dybbøl. Paa Strækningen mellem Aabenraa og Dybbøl, langs Als Sund, bleve Strandvagterne forstærkede i denne Periode, hvad der kunde iagttages fra Observationsposten ved Mels.

Dagen efter Vaabenhvilens Afslutning den 12. Maj blev Kaptejn Aarøes Kommando forlagt til Thorseng, hvor det gik i Kantonnement i Bregninge Sogn. Korpset beholdt Dampskibet til Disposition til Øvelser i Ind- og Udskibning og Landgangsforetagender.

Under
Vaaben-
hvilen.

Det lykkedes Aarøe den 18. Maj at tage Østerrigernes Hovedspion til Fange; han blev afleveret som Arrestant til Chefen for Efterretningsvæsenet.

Ifølge den Plan, som Overkommandoen havde lagt for Krigens videre Fortsættelse, skulde det være Strejfkorpsets Bestemmelse at operere mod Halvøens Østkyst dels selvstændig, dels i Forbindelse med den Landgangsbrigade, der blev formeret under Oberst Max Müllers Kommando, og som bestod af to Regimenter Infanteri — 8. og 15. —, en Eskadron Kavaleri, et riflet 4 Ås Batteri og et Ingeniørkompagni. Da der imidlertid ved disse Operationer ikke kunde forventes noget større Udbytte, saa længe Jylland var saa stærkt besat som hidtil, var Overkommandoen betænkt paa tillige at føre Krigen over i Fjendens Land og navnlig forsøge en Landgang med Brigaden og Aarøes Korps paa Øen Rygen. Hvis det

herved lykkedes at sætte sig varig fast paa Samme, vilde der kunne faaes et brugbart Pant, for hvis Udlevering man kunde opnaa Indrømmelser af Fjenden i andre Retninger.

I denne Anledning blev det ved Skrivelse af 29. Maj paalagt Aarøe at skaffe Oplysninger om Forholdene paa Rygen.

Af Hensyn til den Rolle, der saaledes fremtidig var tiltænkt Strejfkorpset, fandt Overkommandoen efter Forslag af Kaptejn Aarøe sig foranlediget til den 4. Juni at indgaa til Krigsministeriet med en Indstilling om, at Korpset maatte blive bragt op til en Styrke af 600 Mand, hvorved det efter Overkommandoens Formening vilde blive istand til at foretage Expeditioner, der med større Sandsynlighed vilde kunne føre til Opnaaelsen af de med det bestemte Formaal, og at Dampskibet «Jylland», der kunde rumme en større Styrke og kun stak mellem 5 og 6' dybt, maatte blive stillet til dets Disposition istedenfor «Niord». Ligeledes bragte Overkommandoen i Forslag, hvis Udvidelsen vedtoges, at ansætte nogle flere Officerer ved Korpset og at lade de iøvrigt ledige Officers- og Underofficersnummere udfylde ved Forfremmelse blandt Korpsets egen Styrke.

Strejfkorpset udvides. Krigsministeriets Samtykke indløb omgaaende, og i Henhold hertil bemyndigede Overkommandoen Kaptejn Aarøe til at bringe Korpset op til en Styrke af 600 Mand ved Engagement af Frivillige fra Hærens Afdelinger, hvem den fornødne Ordre i saa Henseende tilgik. Det paalagdes Kapt., efterhaanden som Korpsets Forøgelse gjorde et større Antal Befalingsmænd nødvendigt, at gjøre Indstilling om Ansættelse af Saadanne til Overkommandoen, til hvilken han tillige skulde indsende motiverede Forslag for de Personers Vedkommende, der efter Korpsets Anskuelse maatte tilfredsstille Fordringerne til at kunne udnævnes til Officerer i Infanteriets Krigsreserve.

Efter Aarøes Indstillinger bleve da den 12. Juni Premierløjtnant F. Holst og Sekondløjtnanterne af Krigsreserven A. V. H. Baumann og F. D. Volkersen ansatte

ved Korpset, ligesom den Frivillige af samme, Forstkandidat Balsløv den 20. Juni udnævntes til Sekondløjtnant i Infanteriets Krigsreserve, og Nordmændene, Sergenterne Frederiksen og Andersen samt Svenskeren Schmaltz til-lagdes Sekondløjtnants Karakter.

Den 22. Juni stillede «Jylland» til Korpsets Disposition, der endvidere fik Tilgang af en Bøsssemager og af 1 Underofficer, 1 Underkorporal og 8 Konstabler af Artilleriet.

Den 28. Juni beordredes Premierløjtnant Esmann, Kompagnichef i 11. Regiment, til Tjeneste ved Korpset som Kompagnichef og Næstkommanderende.

Ved Midten af Juni Maaned havde Korpset omtrent faaet den normerede Styrke og var ved Krigens Gjen-udbrud organiseret saaledes:

Korpsets
Organisation
i Juni 1864.

Stab:

Kaptejn Aarøe, (R*), Chef.

Sekondløjtnant W. J. R. Baumann af Rytteriet, fungerende Adjutant.

Underlæge Poulsen, Læge.

v. Schmidten, Intendant.

Infanteri:

1. Komp.: Premierløjtn. Hugo v. Raab, (R*), Chef.

Svensk Premierløjtn. Tisell.

» Sekondløjtn. Silfversparre.

» Karkt. Sekondløjtn. Borgenstjerne.

Kompagniet bestod af svenske og norske Frivillige.

2. Komp.: Chef: Premierløjtn. Schulz (R*).

Sekondløjtn. F. D. Volkersen.

Karakt. Sekondløjtn. Frederiksen (norsk).

» » Schmaltz (svensk).

3. Komp.: Chef: Premierløjtn. F. Holst (R*).

Sekondløjtn. Balslev.

Karakt. Sekondløjtn. Carré (svensk).

4. Komp.: Chef: Premierløjtn. Esmann (R*) fra 5. Juli.

Sekondløjtn. Dohlmann.

» A. V. H. Baumann.

4. Komp.: Karakt. Sekondløjtn. Andersen (norsk).

Kompagniernes Styrke var ca. 160 Mand; 1ste Kompagni noget mindre.

Kavaleri:

Sekondløjtn. W. Baumann, 2 Korporaler, 2 Underkorporaler, 22 Dragoner.

Dampskibet «Jylland»,

Chef: Kaptejn Jespersen,

armeret med fire 4 Pd.s riflede Granatkanoner, der vare anbragte paa Slæde-Rapperter midtskibs agten for Maskinen. Der medførtes endvidere 3 1-Pds. Kanoner til Brug ved Landgange.

Besætning:

1 Styrmand, 3 Maskinfolk, 12 Matroser og 1 Hovmester samt 1 Korporal, 1 Underkorporal og 8 Konstabler af Artilleriet.

Jerntransportbaad Nr. 5.

«Jylland» medførte 6 Joller, ophængte paa Siderne, hvilke vare bestemte til at benyttes ved Landgange og hver kunde tage 10 à 12 Mand med fuld Oppakning.

Til Raadighed ved Landgangsexpeditionerne havde Korpset mellem sine Frivillige Fyrskipper Peter Larsen, der havde gjort Tjeneste som frivillig menig Artillerist under Dybbøls Belejring. Han var optaget som Medlem af Officerskorpset og brugtes navnlig som Fører af Baa-dene ved Landgangene, hvortil det var af stor Betydning at have en saa erfaren, modig og paalidelig Mand.

Hvad det skortede Korpset paa, var øvede Underbefalingsmænd. Underofficererne vare udtagne blandt de Korpset tilgaaede værnepligtige Korporaler, Underkorporaler og Menige og forfremmede ved Samme til de forskjellige Grader; de vare saaledes uøvede i og tildels ubekjendte med Tjenestens forskjellige Grene, saa Administrationen saa godt som udelukkende hvilede paa Kompagnichefen selv.

Med Hensyn til Lønnings- og Forplejningsforholdene, da havde Officererne dobbelt Felttillæg, Underofficererne 30 Rd. (60 Kr.) om Maaneden og Mandskabet 3 Mk. (1 Kr.)

om Dagen, men forresten hverken Brød, Naturalforplejning eller Undermunderingspenge. De 2 Mk. (66 Ø.) udbetaltes som Lønning, den ene Mk. indeholdtes til deres Forsyning med Undermunderingssager. Det fremgaar heraf, at Korpsets Mandskab i Virkeligheden ikke kostede Statskassen saa meget som Mandskab af den øvrige Hær.

Kompagnierne indøvedes under Vaabenhvilen i Exercits, Felttjeneste og Skydning samt i Ind- og Udskibning af Damperen og Transportbaaden og i Roning af Baadene. Der foretoges af og til større Øvelser i Landgange med og uden Modstander. Lignende Øvelser afholdtes bestandig, naar Korpsets Kompagnier ikke vare paa Expeditioner, og disse bleve efterhaanden godt indøvede, ligesom Disciplinen, der blev strengt haandhævet, og Aanden i Afdelingen var ypperlig.

Ved Krigens Gjenudbrud den 26. Juni blev Korpset beordret til foreløbig at afgaa til Kallundborg for med denne By som Udgangspunkt at operere mod Jyllands Østkyst. Korpset indskibedes om Morgenen den 29. paa Thorseng, og ankommen til Kallundborg indberettede Aarø dette til Overkommandoen med Tilføjende, at han samme eller næste Aften vilde afgaa paa en Expedition; men strax efter modtog han et fra Overkommandoen Kl. 12^{1/2} E. M. afsendt Telegram, der underrettede ham om Katastrofen paa Als og beordrede ham til uopholdelig at afgaa med Dampskibet og Transportbaaden til Nord- og Østkysten af Als for, rekognoscerende disse, at optage forsprængte Tropper (Nørlykke Strand — Borsterhoved). Derefter skulde han søge Kegenæs Land og eventuelt assistere ved Udskibningen der.

Aarø afgik Kl. 6^{1/2} E. M. med «Jylland», hvori der som Besætning blev medtaget Premierløjtnant Schultz med 50 Mand, til Nordkysten af Als, hvor han optog Personalet fra Lazarethet i Nordborg (Premierløjtn. Borgaard, Forvalter Jahn, 2 Diakonisser, 4 Sergenter, 46 Underkorporaler og Menige, endel Sygepassere, 1 Matros fra Kanonbaaden «Bogø») samt endel Lazarethrekvisitter. Derpaa

Krigens Gjen-
udbrud.
Korpset af-
gaar til Kal-
lundborg.

Aarø
assisterer ved
Rømningen
af Als.

rømmedes Magasinet i Mummark, hvorefter han gik til Kegenæs og overførte derfra i 2 à 3 Toure Tropper, Materiel og Heste til Faaborg dels i sine egne Fartøjer, dels i Jagter og Skonnerter, der toges paa Slæb. Ialt overførtes saaledes blandt andet 221 Heste.

«Jylland» gik sidste Gang fra Als den 1. Juli om Middagen og havde da Lejlighed til at sende nogle Granater op i Flanken paa Preusserne, da de angreb Kegenæs.

Den 2. Juli retournerede Chefen med «Jylland» til Kallundborg, og den 3. Juli afgik Korpset til Samsø, hvor det udskibedes i Langøre og gik i Kantonnement i Nordby, medens Aarøe med Dampskibet rekognoscerede den jydsk Kyst, satte Efterretningsmænd i Land og fik indledet Forbindelse med Beboerne. Overkommandoen holdt tillige Korpset underrettet om de Meddelelser om Fjenden, der indløb fra Efterretningsvæsenet, og som kunde have Interesse for det.

Instruktion
for Korpset
af 4. Juli.

Den 4. Juli Kl. 9 F. M. modtog Aarøe pr. Telegram fra Overkommandoen Ordre til, at han med sit Korps foreløbig skulde holde sig i Farvandet omkring Samsø og samtidig med at forhindre fjendtlige Expeditioner til Øerne søge at gjøre et Koup, naar Lejligheden tilbød sig. Opmærksomheden skulde specielt være henvendt paa Farvandet mellem Bjørnsknude og Æbelø, hvor Fjendtlige oftere vare gaaede i Land, og han skulde søge at opsnappe saadanne Spioner, i hvilken Henseende han fik nærmere Oplysninger. Ligeledes skulde han sætte sig i Forbindelse med Kanonbaaden Schrødersee, der var det eneste Krigsskib, der da befandt sig Nord for Fyen.

Overkommandoen meddelte ham tillige, at der paa Ashoved stod en fjendtlig Feltvagt, og at der laa 100 M. paa Palsgaard, samt at det var bestemt, at 60 Mand af 5. Brigade skulde gaa derhen om Natten i Dampskibet »Ydun» for om muligt at opsnappe Feltvagten.

I Henhold til ovennævnte Instruktion og de Oplysninger, han iøvrigt havde faaet om Fjendens Stilling paa

Halvøen, afgik Aarøe den 5. Juli om Morgenen fra Samsø til Kallundborg, hvor Korpset blev udskibet Kl. 10 F. M. For nemlig bedre at kunne sikre Æbelø og opsnappe de Spioner, som formentes at gaa i Land der, og samtidig kunne have fri Hænder til andre Foretagender, bestemte Aarøe sig til at detachere et Kompagni til Øen, medens den øvrige Styrke forblev disponibel i Kallundborg. 4. Kompagni blev derfor beordret til, efter et Par Timers Hvil til at spise og proviantere sig i, at afgaa i «Jylland» til Æbelø med den Instruktion, at det skulde afsøge og besætte Øen, afskære al Forbindelse mellem denne og Fyn og indrette sig paa at forsvare den. Naar Kompagniet var overført, skulde Dampskibet strax vende tilbage til Kallundborg, hvorfra der næsten Aften skulde udgaa en Expedition til Jyllands Østkyst.

Den 5. Juli Kl. 7 Aften kom 4. Kompagni i «Jylland» til Nordsiden af Æbeløen, hvor det udskibedes ved Hjælp af Baadene, og den først i Land komne Deling marcherede strax i Ilmarche til Øens Sydende for at besætte denne og afskære Forbindelsen med Fyn, der finder Sted ad en smal, tildels overskyttet Sandrevle eller Dæmning. Derefter bragtes tillige de tre 1 Pds. Kanoner i Land med nogle Artillerister til deres Betjening.

Æbelø besættes af 4. Kompagnit.

Paa Øen findes kun en lille Avlsgaard, og efter Folkenes Sigende havde ingen Fremmede passeret Øen i den senere Tid.

Kompagniet etablerede en fuldstændig Sikringstjeneste paa Øen og indrettede sig paa Forsvar af denne blandt andet ved Anlæg af Løbegrave ved Kysten og et Kanonplacement paa det nordvestlige Punkt, ligesom det satte sig i Forbindelse med Schrødersee, der patruillerede Nord for Fyn, og med hvilken der aftaltes et Signalsystem. Folkene fik herved tillige Beskjæftigelse og holdtes i Aande.

Æbeløens Besættelse var foranlediget ved de Oplysninger, som Overkommandoen troede at have om Fjendens Landgangsplaner mod Fyn, idet Beretningerne gik ud paa, at han samlede Transportmidler ved Horsens Fjord,

og at Æbelø, som ovenfor nævnt, jevnlig var bleven rekognosceret. Den Maade, hvorpaa Strejkorpset var organiseret med Hensyn til dets Forplejningsforhold, gjorde det imidlertid nødvendigt, at Korpset havde Standkvarter paa Steder, hvor Folkene hos Beboerne kunde forskaffe sig den fornødne Forplejning, og da Æbeløen ikke tilbød Subsistensmidler for et Kompagni, maatte det jevnlig afløses eller forsynes med Levnetsmidler. Men naar Dampskibet skulde benyttes til disse ofte gjentagne Transporter, vilde Korpset blive hæmmet i sin øvrige Virksomhed, og dets egentlige Formaal blive forhindret, og Aarøe anmodede derfor den 6. Overkommandoen om at faa Kompagniet paa Æbeløen afløst af Tropper paa Fyn, idet han samtidig forespurgte, om han vedblivende skulde holde sig Ordren af 4. Jnli efterrettelig, og om det var ham tilladt efter Omstændighederne at gaa Nord eller Syd paa i sine Operationer mod Halvøen.

Han modtog samme Eftermiddag det Svar, at han i det Hele skulde holde sig nævnte Ordre efterrettelig, at Overkommandoen fortrinsvis ønskede, at han skulde optræde i Fjendens Flanker i Nørrejylland, og at han kunde trække Kompagniet bort fra Æbeløen, hvis Bevogtning vilde blive overtaget af to i Bogense stationerede Eskadroner under Major Gerlach. Samtidig meddeltes der ham, at Expeditionen til Ashoved ikke var bleven udført.

Expeditionen
til Grenaa
Havn.

Som tidligere anført, havde Aarøe besluttet at udsende en Expedition fra Kallundborg den 6. Juli om Aftenen, og skulde dennes Formaal være at opsnappe en i Grenaa Havn staaende preussisk Feltvagt, der efter de modtagne Underretninger var 1 Officer og 40 Mand stærk. Til at udføre Overfaldet bestemtes 2. Kompagni under Premierløjtnant Schultz. Man havde rigtignok ikke nærmere Oplysninger om, i hvilket Hus Feltvagten stod, heller ingen Vejviser og manglede sikre Efterretninger om, hvor de nærmeste preussiske Tropper laa, men man ventede ved Landgangen at kunne faa Oplysningerne supplerede hos Beboerne.

Om Eftermiddagen den 6. Juli afgik «Jylland» fra Kallundborg med 2. Kompagni.

Grenaa Havn ligger ved Udløbet af Grenaaen, ca. 4000 Alen Øst for Byen Grenaa, og Bygningerne og Havneanlægget ligger Nord for Aaen. Det var bestemt, at Landgangen skulde ske en halv Mil Syd for Grenaa Havn, da der for at landsætte Tropper Nord for Samme maatte gjøres en betydelig Omvej paa Grund af Farvandets Beskaffenhed. Efter Fyrskipper Larsens Opgivende skulde der findes en Gangbro over Aaen lidt Vest for Havnen, som Schultz ventede at kunne benytte; i værste Fald mente han at kunne gaa Syd for og langs Aaen til Grenaa og saa derfra tage Feltvagten i Ryggen.

Farten fra Kallundborg var beregnet saaledes, at man mellem 11 og 12 om Natten kunde naa Kysten og Kompagniet være landsat Kl. 12. Men mellem Hjelm og Samsø begyndte det at blæse stærkt op, og Stormen tiltog henad Aften, ledsaget af stærke Regnbyger, saa at Kaptejn Jespersen erklærede, at han ikke turde gaa længer Nord paa af Frygt for i dette Vejr at tilsætte Skibet paa nogle Grunde Syd for Grenaa Havn. Han foreslog derimod fra det Sted, hvor de nu befandt sig, og som han antog var omtrent ud for Havknude, at styre lige mod Land, gaa saa nær ind, som det var muligt, og landsætte Kompagniet der, hvilket Schultz gik ind paa.

Paa Grund af den stærke Søgang, og da det ikke i Mørket kunde skjælnes, hvor langt de vare fra Landet, besluttede Kompagnichefen kun at tage 3 Delinger af Kompagniet med sig for ikke at overfylde Fartøjerne («Jylland» medførte paa denne Tour nogle extra Baade). Endnu i sidste Øjeblik fraraadede Jespersen Schultz Landgangen paa Grund af Vejret; men denne, der vel kunde indse det Mislige ved at skulle foretage en saa lang Marche, omtrent fem Fjerdingsvej, i en af Fjenden besat Egn, hvorved han desuden først i Morgengryet vilde naa Grenaa Havn, havde derimod ikke saa meget Øje for Faren ved

Landsætningen og vilde ikke opgive Expeditionen, og — Dristigheden belønnedes.

Efter at have aftalt med Kaptejn Jespersen, at «Jylland» skulde blive liggende, til Dagen brød frem, og derpaa, hvis det var klart Vejr, gaa langsomt mod Grenaa, bemandedes Baadene og satte Kl. 11³/₄ ind gennem den temmelig stærke Brænding, hvori de bleve tumlede dygtig om. Men Landet viste sig kun at være en 800 Alen fjernet, og de kom Alle heldig ind med Undtagelse af een Baad, der kæntrade, idet den stødte; der kom dog Ingen til Skade herved; og da de Alle vare dyngvaade iforvejen af Søvand og Regn, havde det mindre at betyde.

Saa snart Kompagniet var udskibet og opstillet, fik Baadene Ordre til at gaa gennem Brændingen og udenfor denne følge Kommandoet Nord paa indtil Grenaa Havn, idet de skulde give Agt paa ethvert Signal fra Land. Der svingedes ud med Sektioner, og med Kompagnichefen med en Halvdeling som Sikring forude marcherede Kommandoet nu i dyb Tavshed mod Nord langs Stranden. Geværerne vare ladte, men Fænghættene ikke paasatte.

Efter nogen Tids Forløb skimtedes Hovedgaarden Katholm til venstre, en Strækning Flyvesand og et Aaløb passeredes i Løb, og Kompagniet kom ubemærket forbi Gaarden, hvor der efter senere Meddelelser laa halvandet Kompagni Preussere.

Efter godt halvanden Times Marche bemærkedes i kort Afstand til venstre et enlig liggende Hus; Kompagniet gjorde Holdt, og Løjtnant Volkersen sendtes derhen med en Patrouille for at søge Underretning om Fjenden. Han fik at vide, at Grenaa Havn kun var en god Fjerdingvej borte, at der var et Gangbrædt over Aaen lige ud for Kroen, og at der havde været endel Preussere i Grenaa Havn om Aftenen, vel henimod en 100 Mand; Løjtnanten forsømte derimod at tage Manden med som Vejviser. Marchen fortsattes, Terrainet mod Vest begyndte at blive fladere, det begyndte at dæmre, og lidt efter lidt opdagedes de første Huse ved Grenaa Havn. Kompagniet formerede

Halvdelingskolonner, 1. Deling blev sendt frem til venstre mod Overgangen, og Kolonnen sneg sig efter, dækket af et Sandklitparti. Forspidsen opdagede snart, at Gangbroen ikke var afbrudt og heller ikke besat, hvorfor Fordækningen, fulgt af Kompagniet, i Løb satte henimod den. Den maatte passeres i Enkeltmandsrække, men med Volkersen i Spidsen var Fordækningen ovre i en Fart, og Kompagnichefen samlede hurtig Kompagniet paa den nordre Side af Aaen i Halvdelingskolonne, lod forreste Halvdeling svinge ud til venstre og besatte Vejen til Grenaa, noget Vest for Kroen, sendte en Patrouille under Larsen, der var med i Land, ud paa en lille aflukket Havneplads, sprængte derpaa Døren til Kroen og kom ind i Kromandens Sovekammer, hvor han af denne, som han med Ægtefælle traf i Sengen, og som stadig faldt i Forundring over dette Besøg, med nogen Besværlighed fik at vide, at Preussere vare i det nærmeste Kornmagasin til højre for Kroen, og at Bygningen var forsynet med Jernskodder. I Hastværket glemte Schultz at spørge om, hvor mange der var. Han ilede ud igjen, beordrede en Halvdeling til i smaa Patrouiller at afsøge de nærmeste Huse og danne en Kjede om Magasinet. Med de to andre Delinger rykkede han derefter frem mod Magasinets Indgang i den østlige Gavl. Foran denne holdt der en Vogn, ved hvilken der var bundet 4 opsadlede Husarheste; Døren var aaben, inde i Bygningen hørtes Tale og Vaabenklirren. De to Delinger marcherede op til højre og venstre for Indgangen, ladende denne fri, parate til at skyde. Derpaa sprang Kompagnichefen med Revolveren i Haanden nogle Trappetrin op og ind i Bygningen, hvor der var bælgmørkt, og opfordrede Fjenden til at overgive sig. I stedet for en Salve lode Ordene Pardon og Gnade, hvorpaa efterhaanden otte bevæbnede Preussere kom snigende ud. Korporalen forklarede, at de vare komne dertil fra Grenaa forrige Aften, ialt 1 Officer og 40 Mand, men at Løjtnanten med 30 Mand senere paa Aftenen var bleven kaldt tilbage, og at de ligeledes var ifærd med at afmarchere,

da de saa Kompagniet passere Gangbroen, hvorpaa de skjulte sig i Magasinet. Husene vare imidlertid afsøgte, Schultz lod Fangerne gaa i en Baad, der laa i Grenaa Havn, tilligemed Tornystre og Sadeltoej, lagde Vaabnene i en anden, som bemandedes og tog den første paa Slæb, hvorefter de strax roede ud af Havnen mod Syd. De to Delinger beordredes derpaa tilbage over Aaen under Volkersens Kommando for at søge Kompagniets Fartøjer, der skulde komme Syd fra langs Kysten. Kompagnichefen blev selv tilbage med Resten for at afbryde Gangbroen. Blandt Fangerne var en Trompeter af Gardehusarerne, som fortalte, at han var sendt som Ordonnans fra Randers med Ordre til Styrken i Grenaa, en Bataillon og en Eskadron; han havde truffet denne ifærd med at formere sig til Afmarche, og Chefen havde anmodet ham om at ride ud til Havnen for at paaskynde Vagtens Bortmarche derfra. Denne Meddelelse maatte yderligere opfordre Schultz til at se at komme hurtig bort. Efter at de tagne Heste vare jagede ind i et Indelukke ved Havnen, bleve de sidste Broplanker kastede af, og Schultz hastede nu efter Kompagniet og saa snart til sin store Glæde sine Baade komme tilsyne i omtrent $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{2}$ Mils Afstand, styrende ind mod Land. Saa hurtig som muligt begyndte Indskibningen, og under denne kom Besætningen i Grenaa frem paa Aarhus-Grenaa Vejen Vest for Mosen, der ligger mellem denne og Stranden. Ved Synet af Schultz's Kommando stege Infanteristerne af Vognene og rykkede langsomt frem over Mosen mod ham, medens Rytteriet søgte Sonden om denne. Men inden de vare komne Kommandoet paa 1000 Alen nær, vare de udstillede Poster indtagne og de sidste Folk indskibede, Schultz hilste Farvel med Huen, og da Fjenden kom op paa Klitterne, vare Baadene over 1000 Alen fra Land. Efter et Par Timers Roning i Taage, naaede de Dampskibet, der laa paa samme Sted.

Overfaldet var altsaa lykkedes godt. Fangerne vare fire Fodgardere af Regimentet «Königinn Augusta» og

fire Gardehusarer. Et Par menige Fodgardister vare slupne bort, inden Vore kom over Aaen.

Hele Kystbevogtningen var kommen under Gevær, og en Følge af Expeditionen var, at Preusserne aldeles inddroge deres mindre Strandvagter og om Natten afpatrouillerede Kysten med hele eller halve Kompagnier.

Expeditionen var udført med Dristighed og Dygtighed, men, som Løjtnant Schultz selv ytrede, ogsaa helt igjennem ledsaget af Held. Thi havde f. Ex. Strandvagten, som opgivet, været paa en Officer og 40 Mand, var han næppe uden Tab paa den Tid af Døgnet kommen til at overfalde dem, og ved det første Skud vilde jo de i Grenaa liggende Tropper være bleven alarmerede og ilet til Undsætning, og med dem i Front og Flanke og desuden da efter al Sandsynlighed Styrken fra Katholm i Ryggen vilde en Indskibning være bleven meget vanskelig. Dertil kom, at det under denne tog til at blæse stærkt mod Land, saa at det efter Larsens Udsigende vilde være blevet meget vanskeligt et Kvarter senere at komme bort fra Kysten,

Opad Formiddagen den 7. Juli naaede 2. Kompagni tilbage til Kallundborg, og i Henhold til Overkommandoens Ordre af 6. afgik Adjutanten, Løjtnant W. Baumann strax derpaa med «Jylland» til Æbelø for at afhente 4. Kompagni. Det skulde gaa tilbage over Bogense for der at indtage Kul.

Kl. 6 om Eftermiddagen ankom «Jylland» til Nordvestsiden af Æbelø, hvorpaa Vagter og Poster bleve inddragne, og i Løbet af halvanden Time var Kompagniet indskibet. Paa Touren til Bogense meddelte Adjutanten, at det var ham paalagt at gjøre Kompagnichefen bekendt med Indholdet af et Telegram fra Armeens Stabschef til Aarø, der omtrent lød saaledes: «Forsøg af 15. Regiment paa at tage Feltvagten ved Ashoved mislykket; mulig Noget for Dem», for at han, hvis nærmere Oplysning muligen kunde faaes i Bogense, kunde handle, som han fandt rigtigt. Efter Ankomsten Kl. 8 om Aftenen til

Overfaldet
paa Feltvagten
ved Ashoved.

Bogense henvendte Kompagnichefen sig derfor til den derværende Fuldmægtig af Feltpolitiet, der fortalte, at Dampskibet «Ydun» forrige Nat var gaaet over med et halvt Kompagni af 15. Regiment i store Baade for at søge at overrumple den paa Ashoved staaende Feltvagt, der var 1 Officer og 20 Mand stærk, men at de paa Grund af Vejret, efter i nogen Tid at have roet omkring i Asvig Nord for Ashoved, havde opgivet Forsøget. Han meddelte tillige, at der stod et fjendtligt Kompagni paa Palsgaard med Strandvagter ved Assens Kirke, Ashoved og Bøgehoved; men han kunde ikke indestaa for, at Forholdene endnu vare de samme, da der skulde være sket Forandring i Troppernes Dislokation derovre. Nogen Vejviser kunde han heller ikke skaffe, men han gav Anvisning paa en gammel Færgemand i Byen, som kjendte Kystforholdene. Klokken var nu omtrent 9, der var saaledes ikke Tid til lang Overvejelse, og efter Konference med Kaptejn Jespersen, der forment nok at kunne gaa strax igjen og saa tage Kui næste Morgen, bestemte Kompagnichefen sig til at foretage Expeditionen, saa meget mere, som det var en Æressag for Strejfkorpset at udføre saadanne Opgaver fremfor andre Afdelinger. Den gamle Færgemand blev funden og var villig til mod en lille Ducør at følge med Baadene og anvise et bekvemt Landingssted, medens han derimod ikke vilde indlade sig paa at være Vejviser i Land.

Af Mansas Kort fremgik, at hele Pynten var skovbevokset, at Palsgaard laa 4 à 5000 Alen Vest for Ashoved, og ved at lande midt mellem dette og Gaarden og derpaa rykke frem mod Øst vilde man kunne afskære Vagten fra dens Retræte og muligen komme til ubemærket at overfalde den. Der blev nu af Kompagniet udtaget 2 Løjtnanter, A. Baumann og Andersen, 3 Underofficerer og 36 Mand (Frivillige), og da det havde regnet de to foregaaende Dage, fik dette Mandskab Ordre til at afskyde Geværerne i Stranden langs Skibssiden, hvorefter de igjen bleve ladede. Adjutanten, Løjtnant W. Baumann, fik Tilladelse

til at gaa med som Frivillig, og Larsen blev beordret til at føre Landgangsbaadene, der desuden hver bemandedes med to Matroser eller Soldater til at ro dem. Folkenes Udrustning var Livrem med Patrontaske og Gevær med paasat Bajonet.

Kl. 11^{1/4} Aften afgik «Jylland» med Kompagniet fra Bogense og ankom Kl. 12^{3/4} omtrent ^{1/8} til ^{1/4} Mil udford den sydlige Pynt af Ashoved. Efter en kort Instruktion til Folkene, hvem det indskærpedes at være rolige, ikke skyde uden Ordre og navnlig ikke selv lade sig tage til Fange, bemandedes de 6 Joller, og blev hver Baads Mandskab betragtet som en Sektion med Fører. Det var en prægtig Sommernat, egentlig alt for lys og rolig til at begunstige et Overfald. Da Baadene havde sat af fra Dampskibet formerede de Linie, og med Kompagnichefens Fartøj i Midten som Retningspunkt roedes der nu med omvundne Aarer mod Land, idet Bestemmelsen var at lande 2000 Alen Vest for Pynten. Saa snart Baadene stødte, sprang Førerne og Mandskabet ud og vadede i Land. Kl. 1^{1/4} stod Kommandoet formeret paa Strandbredden, og efter at den nærmeste Skovkant i Hast var bleven afsøgt, svingedes ud til højre med Sektioner, og Kommandoet marcherede i største Stilhed langs Stranden mod Pynten, medens Baadene fulgte langsomt efter.

Omtrent 400 Alen fra Pynten, paa et Sted, hvor Skrænten mod Strandbredden var mindre stejl, svingedes til venstre ind i Skoven, idet der samtidig blev formeret Halvdelingskolonne.

Kort efter stødte Kommandoet paa Skovvejen, der fra Palsgaard fører ud til Ashoved, og fulgte nu denne. Alt var stille, og ubemærket nærmede Kommandoet sig Pynten. Allerede troede man, at Stillingen var forladt; men da opdagedes en fjendtlig Patrouille paa to Mand, der gik langs den nordlige Strandkant mod Vest. Der blev formeret Linie, og Folkene fik Ordre til at lægge sig ned, medens Kompagnichefen gik frem for at rekognoscere. Pludselig stødte han i Mørket paa en Mand,

som han greb, og som blev saa befippet, at han ikke kunde svare paa Spørgsmaalene om Vagten; han blev overgivet til Folkene, og da idetsamme Vagtilden saaes at blusse op næppe 30 Alen borte, beordredes Delingen frem i Løb og omringede den fjendtlige Vagt. Denne havde en Post for Gevær, der stod lidt borte fra Vagten, medens Resten af Mandskabet stod eller sad om Ilden med Geværet i Haanden. Paa Opfordring til at overgive sig, hvorved samtidig Løjtnant W. Baumann imod Ordren afskød sin Revolver i Luften, svarede de med at affyre Geværene; en Salve strakte et Par ned, og idet Kompagnichefen lod Kommandoet fra alle Sider rykke dem ind paa Livet, bleve de efter et kort Haandgemæng afvæbnede og tagne tilfange. Det viste sig da at være en østerrigsk Feltvagt paa en Underofficer, Kadetkorporal v. Pfuhl, og 7 Mand af 14. Regiment Hessen, Brigaden Nostitz. Den havde 2 Vogne med Kuske holdende forspændte for at kunne komme hurtig bort. Det var den ene af disse, der var bleven greben.

Efter at have ladet Fangerne og 2 Saarede bringe ned paa Strandbredden og ladet en Sektion tage Stilling paa Vejen til Palsgaard lod Kompagnichefen give Signal til Baadene, som ved at høre Skuddene hurtig vare roede nærmere og nu kom ind til Land. Mandskabet og Fangerne bleve indskibede, medens de to faldne Østerrigere bleve liggende, hvilket var urigtigt, da det senere bragtes i Erfaring, at den ene kun havde anstillet sig som død, og Kl. 2¹/₂ om Morgenen var Delingen atter ombord i «Jylland», der havde nærmet sig Land for efter Kompagnichefens Ordre til Jespersen om fornødent at understøtte Retræten med sine Kanoner. «Jylland» gik derefter til Bogense for at indtage Kul og afgive de saarede Østerrigere til Lazarethet sammesteds. Selv havde Kompagniet intet Tab, kun en Mand blev let strejft i Ansigtet af et Bajonetstik. Den medtagne Kudsk, som man ikke kunde sende hjem, tog Tjeneste i Strejfkorpset, hvor han gik under Navnet «den fangne Øster-

riger». Den 8. Juli om Formiddagen Kl. 11¹/₂ retournerede Korpset til Kallundborg.

Et Telegram fra Overkommandoen af 5. Juli havde meddelt Aarøe, at Fjenden havde anlagt en Telegraf fra Aarhus til Kalø, og at alle Baade fra Kysinge Bugt nord-efter transporteredes til Aarhus. Aarøe forespurgte derfor den 8. Overkommandoen, om han maatte opbringe Baade paa Thunø, Endelave og Samsø og føre dem til Kallundborg, og samme Aften Kl. 10¹/₂ fik han Befaling til dette.

Den 9. Juli Kl. 11 Formiddag afsejlede han derfor i dette Øjemed fra Kallundborg med «Jylland», der fik en Besætning af 50 Mand af 1. Kompagni under Raab. Han anløb først Endelave, hvor det paalagdes Øvrigheden at have Fartøjerne samlede om Eftermiddagen Kl. 5, dernæst Samsø, hvor Samlingsstederne bestemtes til Langøre og Ballen Kl. 6, og endelig Thunø, hvor de beordredes samlede Kl. 6 paa Østsiden af Øen. Derpaa styrede han mod Helgenæs, som han naaede Kl. 5¹/₂ E. M. Aarøe gik i Land og fik af Sognefogden at vide, at man havde sænket Baadene. Aarøe paalagde ham at drage Omsorg for, at de bleve optagne og lagte hen ved Helgenæs Hoved, hvor Dampskibet da vilde hente dem den næste Morgen. Nu gik han tilbage til Thunø og Endelave, hentede der 4 Jagter og 6 Baade og kom med denne Transport paa Slæb til Helgenæs Kl. 10¹/₂ om Formiddagen den 10. Han fik her aftalt et Signalsystem med Beboerne og oprettet en Spionforbindelse med Aarhus. Kl. 12¹/₂ forlod Damperen Helgenæs og gjorde et Slag ind i Aarhusbugten. Fjenden var bleven alarmeret i Aarhus, men havde intet Forsøg gjort paa at hindre Borttagelsen af Fartøjerne, der vare samlede ved Helgenæs. Paa Hjemtouren anløb Aarøe Samsø, for at medtage, hvad her fandtes, og ialt indbragte han til Kallundborg 25 større og mindre Fartøjer, hvorimellem en Jagt fra Horsens, ladet med Stykgods, hvis Skipper var fanget af Fjenden. Ejerne bleve underrettede om, at Fartøjerne vare i Kallundborg.

Opbringelse af Fartøjer og Baade fra Jyllands Kyst og Øerne. Rekognoscering af Kysten.

Kompagni og Dragonerne bleve landsatte. Dampskibet med de andre 3 Kompagnier ombord patrouillerede om Natten mellem Thunø og Samsø. Den 19. Kl. 7 F. M. landsattes 2 $\frac{1}{2}$ Kompagni ved Maaruphavn, hvorfra de gik i stærkt koncentreret Kantonnement i Nordby, medens Chefen med et halvt Kompagni ombord sejlede ud for at opsøge Kattegat Eskadren.

Omtrent Kl. 10 om Formiddagen kom en af Byfogden i Aarhus afsendt Mand med den Efterretning, at der om Aftenen forud var afsejlet en Jagt fra Aarhus med et Kommando af 2 Officerer og 30 Mand preussisk Infanteri, der skulde besætte Telegrafstationen i Langøre paa Samsø; han udtalte den Formening, at de maatte være landede paa Øen om Natten. Dette forholdt sig naturligvis ikke saa, men derimod var det rigtigt nok, som senere erfarede, at de vare afsejlede fra Aarhus. Efter nogle Beretninger skal Skipperen, der skulde føre dem over, have sat dem paa Grund udfor Norsminde; efter andre skulde Officeren have bemærket Røgen fra «Jylland» og befalet Skipperen at føre dem ind til Norsminde, hvor de under Indsejlingen vare komne paa Grund og havde staaet om Natten.

Vaabenhvile.
Kantonne-
ment i Kal-
lundborg og
Omegn.

Chefen vendte tilbage til Samsø efter at have givet Eskadren fornøden Underretning og fik den 20. Ordre til at tage Station i Kallundborg. Korpset ankom hertil den 21. og kantonnerede under Vaabenhvilen med Staben, 4. Kompagni og Dragonerne i Byen og de 3 Kompagnier paa Landet. Der foretoges daglig Øvelser i Skydning, Exercits og Felttjeneste samt i Roning af Baadene, ligesom der afholdtes enkelte større Øvelser i Landgange mod Modstander. Næstkommanderende, Premierløjtnant Esmann, førte i dette Tidsrum Kommandoen over Korpset, da Chefen var i Kjøbenhavn for at konferere med Krigsministeriet om Korpsets videre Organisation og Anvendelse.

Ved Kundgjørelse for Armeen af 18. Juli var Sekondløjtnant W. Baumann ansat som Ordonnansofficer hos

Krigsministeren; han blev ved Korpset afløst af Sekondløjtnant W. Sauerbrey.

Den 30. Juli modtog Korpset Ordre af Overkommandoen til den næste Dag at afgaa til Svendborg for derfra ved Fjendtlighedernes Gjenoptagelse at operere mod Slesvigs Østkyst, idet Opmærksomheden tillige henleddes paa Sikringen af Ærø, hvorfra Besætningen inddroges.

Ordre for
Korpset ved
Fjendtlig-
hedernes
Gjenoptagelse.

Forinden Afgangen fra Kallundborg den 31. Juli bleve de Ordener og Hæderstegn, der ifølge Kaptejn Aarøes Indstilling vare tilstaaede Officerer, Underbefalingsmænd og Menige af Korpset for dets Deltagelse i Felttoget inden Vaabenhvilen den 12. Maj, højtidelig overleverede disse. Ridderkorset fik Sekondløjtnant W. Baumann af Rytteriet*), Dannebrogsmænd bleve karakteriseret Sekondløjtnant Frederiksen (Nordmand), Korporal af 4. Dragonregiment Hoffmann og de svenske Frivillige Korporal C. A. Broberg og Underkorporal Brodersen (saaret).

Da Korpset den 31. Juli om Eftermiddagen ankom til Svendborg, laa der Meddelelse til det om, at Vaabenhvilen var forlænget til den 3. August Kl. 1 Morgen, og Ordre til, at Korpset skulde gaa i Kantonnement i Svendborg. Den 2. August fik det Ordre til at afsende «Jylland» med Transportbaaden til Assens, og den 4. Meddelelse om, at Dampskibet skulde afgaa fra Tjeneste ved Korpset. Efter at der den 2. August var afsluttet Vaabentilstand, forblev Korpset i Svendborg, indtil det den 9. forlagdes til Skaarup, Vejstrup og Oure Sogne, med Stabskvarter paa Klingstrup.

Kantonne-
i Svendborg
og Omegn.

I Kantonnementet fortsattes Øvelserne ved Kompagnierne, indtil den 17. August, da det ifølge Krigsministeriets Ordre af 15. befaledes opløst.

Den 17. August var Aarøes Strejfkorps for sidste Korpsets Op-
løsning.

*) Ved deres Afskedigelse af dansk Tjeneste bleve endvidere Løjtnanterne Tisell, Silfversparre og Borgenstjerna dekorerede med Dannebrogordenens Ridderkors. Aarøe blev den 28. Oktober benaadet med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Gang samlet under Gevær paa Excerpladsen i Nærheden af Skaarup, og Chefen tog her med nogle hjertelige Ord Afsked med sine Undergivne. Et kraftigt Hurra sendtes ham og de svenske og norske Kammerater som Afskedshilsen, og med Sorg i Hjertet gik man til Opløsningen af de nu godt indøvede Kompagnier. De danske Officerer vendte tilbage til deres Afdelinger, og Mandskabet blev enten hjemmitteret eller sendt til de Afdelinger, hvortil det oprindelig hørte.

Det svensk-norske Kompagni blev opløst, og dets Mandskab sendt hjem til Sverig og Norge.

Ved Udarbejdelsen af Strejfkorpsets Historie har Forfatteren haft Tilladelse af Krigsministeriet til at benytte Generalstabens Arkiv, ligesom der velvillig er tilgaaet ham Meddelelser fra Kaptejn Aarøe og flere af de i Korpset tjenstgjørende Officerer.

Af militære Skrifter ere benyttede:

C. Th. Sørensen: den anden slesvigske Krig, Kjøbenhavn 1883.

W. Rüstow: Der deutsch-dänische Krieg 1864, politisch-militairisch beschrieben, Zürich 1864.

C. Gr. W(aldersee), königlich preussischer Generalstabs-Offizier der verbündeten Armee. Der Krieg gegen Dänemark in 1864. Berlin 1865.

R. v. Strombeck: Kriegstagebücher aus den Jahren 1864 und 66. Leipzig 1869.

H A D E R S L E V

Hurtigpresstryk ved Generalstaben.

30
187
40
19
413

30
187
40
19
413

30
187
40
19
413

